

Een stijlvolle klus van David Bade

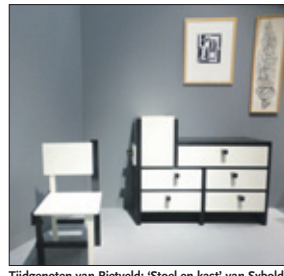
Atelier van David Bade in het Van Doesburghuis, Meudon, januari/februari 2017. FOTO DAVID BADE

Het Centraal Museum Utrecht (CMU) had in de 'stallenvleugel' een tentoonstelling ingericht over de geschiedenis van het Rietveld Schröderhuis (RSH), in het kader van de herdenking van de honderdste geboortedag van De Stijl, de fameuze groep van kunstenaars en architecten die internationaal zeer bekend is geworden.

Door Jan Gulmans

Het Rietveld Schröderhuis, Prins Hendriklaan 50, Utrecht. FOTO CMU

Tijdgenoten van Rietveld: 'Stoel en kast' van Sybold van Ravesteyn, 'Zittende' van Lou Loeber en 'Dommertoren' van Willem van Leusden. FOTO JAN GULMANS

In de werkplaats. Vlnr. Jack, David Bade, Elvis Chen, Willy van Ierland, Kaylie en Lois, bezig met hun liefdesklus, 10 juni 2017, Centraal Museum Utrecht. FOTO JAN GULMANS

Bij het noemen van de naam Rietveld zit deze zeker gekoppeld worden aan de rood-blauwe stoel en het RSH, maar Gerrit Rietveld (1888-1964) heeft nog 214 meubelontwerpen gemaakt, bovendien 232 ontwerpen voor gebouwen

en 249 andere ontwerpen, zoals de trap in Stroomzigt op Curaçao. David Bade zal nu ook gekoppeld worden aan Rietveld, want zijn tekeningen en schilderijen maakten eveneens deel uit van de Utrechtse Rietveldexpositie samen met een 'com-

munity-project' dat, bij het einde van de tentoonstelling, op 11 juni is opgeleverd. **Rietveld en De Stijl** Gerrit Rietveld was een geboren en getogen Utrechtse. Opgeleid als meubelmaker in de werkplaats van zijn vader - na les te hebben gehad van Piet Klaarhamer, meubelmaker en architect en leerling van Bertus Mulder - ging Rietveld voor zichzelf werken in 1917. De rood-blauwe stoel ontstond in 1919 en werd in 1923 perfectioneerd. Na wat verbouwingen te hebben uitgevoerd en een kamer te hebben ingericht voor mevrouw Truus Schroder-Schraeder kreeg Rietveld de opdracht om voor haar een nieuw huis te ontwerpen. Dit huis werd in 1924 betrokken en heeft sinds 1990 de status van Werelderfgoed. Rietveld's naam als architect heeft hiermee eeuwigheidszwaarte gekregen. Op de tentoonstelling 'Rietvelds Meesterwerk: Leve De Stijl' in het CMU waren beknopte, maar heldere overzichten te zien van zijn relatie met de overige Stijl-architecten als J.J.P. Oud, van 't Hof en Wils en de kunstenaars Mondriaan, van der Leek, Huszar en Van Doesburg, de oprichter van De Stijl in 1917. Pas in 1919 wordt Rietveld Stijlgroep lid. In 1931 houdt De Stijl al zodanig op te bestaan door het overlijden van Theo van Doesburg. Over Rietveld en De Stijl zijn heel wat boeken geschreven. Ik noem er een drietal waaruit ik kennis heb gepuut: de oeuvertaalcatalogus 'Gerrit Th. Rietveld, het volledige werk', van Marijke Kuper en Ida van Zijl (1992, uitgave CMU), de biografie 'Gerrit Rietveld van Ida van Zijl (2010, uitgave Phaidon Press Ltd.) en 'Het Rietveld

Schroderhuis' van Ida van Zijl en Bertus Mulder (2009, uitgave Matris, Utrecht). Van Doesburg en Mondriaan hebben in de beginjaren van De Stijl de onderbouwing van de gedachten van deze kunststroming aangedragen in brieven, die zij aan elkaar schreven en plaatsen in het tijdschriftje De Stijl dat aanvankelijk in een kleine oplage verscheen. Volgens Mondriaan moest de compositie in dienst staan van de schoonheid, die een perfecte harmonie was van de tot grote eenvoud (het universele) teruggebrachte tegendelen. Alleen met de primaire kleuren blauw, rood en geel en de kleuren zwart, wit en grijs kon dit ideaal bereikt worden. Het RSH is in deze kleuren uitgevoerd, en ook in horizontale en verticale lijnen, de tegendelen, en is dus een toonbeeld van een De Stijl-kunstwerk. Voor Rietveld vormden functionele en esthetische principes de grondslag van zijn ontwerpen.

In de overige zalen van de tentoonstellingsvleugel waren Rietvelds ontwerpen overzichtelijk opgesteld. De foto's, films, tekeningen en maquettes wisselden zijn objecten af en voorwerpen, tekeningen, litho's en schilderijen van tijdgenoten lieten zien dat het interbellum zeer interessante kunst heeft voortgebracht, die nog steeds als 'modern' aangemerkt kan worden. De overzichtelijke en smaakvolle opstelling - een keuze uit de museumcollectie van Rietveld, die de grootste ter wereld is - liet zien dat de functie 'zitten' voor Rietveld van eminent belang was. De kinderstoel, de Berlijnse stoel, de Stelmantel, de Zigzagstoel en de gebogen plaat en aluminium stoelen roepen bij mij be-

wondering op. Of er langdurig in of op kan worden gezeten, hangt van de lichaamsbouw van de gebruiker af. Soms moet je wellicht op de blaren zitten!

David Bade en De Stijl

Bade en Rietveld hebben iets gemeenschappelijks: beiden worden de Sikkensprijs. Als eerste kunstenaar viel Rietveld die eer te beurt in 1960. David Bade kreeg deze 30 jaar later uitgereikt. Een beloning voor uitzonderlijk gebruik van kleur in welke kunstvorm dan ook. Het is mij niet bekend of Rietveld het huis, dat door Theo en Nelly van Doesburg in Meudon, bij Parijs, is ontworpen en door hen in 1930 is betrokken, ook heeft bezocht, maar David Bade heeft er in januari en februari van dit jaar gewoond om zich voor te bereiden en te verdiepen in zijn opdracht - gekregen van Edwin Jacobs, de voormalige directeur van het CMU - om met nieuw werk deel te nemen aan de expositie 'Rietvelds Meesterwerk: Leve De Stijl'. Bade en Jacobs kennen elkaar al geruime tijd en hebben verschillende projecten opgezet. Overigens was Jacobs vorig jaar op Curaçao en gaf hij een lezing bij het Instituto Buena Bista (IBB). In 1998 exposeerde Bade in het Utrechtse stadhuis tijdens de manifestatie 'De Salon' - hij woonde en werkte toen in deze stad - en in 1999 nam hij deel aan een groepstentoonstelling in het CMU.

Het jaar daarop kwam daar de solo-expositie van Bade met de titel 'Badezimmer'. Inmiddels heeft het CMU 9 werken van hem in de collectie opgenomen. Met behulp van Jacobs kon Bade in Meudon residenten, na aanvankelijk dit in het RSH te hebben willen

doen, maar dat bleek onmogelijk, omdat het een museum is en op de Werelderfgoedlijst staat. In deze maanden is dus het Van Doesburghuis, dat sinds 1980 eigendom is van de Nederlandse Staat, de uitvalsbasis geworden waar het expositieconcept is ontstaan, dat Bade in de hem toegemeten ruimte in het CMU, de werkplaats gesneden, in praktijk is gaan brengen.

„Ik vind“, zo verklaart Bade, „dat Gerrit Rietveld en Truus Schroder een 'liefdesklus' klaarden toen zij het Rietveld Schroderhuis maakten. Met vereende krachten en liefde ontstond een huis dat elk afzonderlijk niet zo had kunnen maken. Ook kluste Rietveld steeds iets aan of op het huis om het wonen voor Truus Schroder praktischer, functioneler en mooier te maken. Door in het Van Doesburghuis te zijn verdiepte ik mij in de persoon van Nelly van Doesburg, die De Stijl een internationale allure gaf. Zij was goed bevriend met Peggy Guggenheim en zodoende kocht laatstgenoemde werken van kunstenaars van De Stijl en zette De Stijl op de internationale kaart van de kunsten. Truus Schroder bleek op een andere manier zo'n sterke vrouw, die er waarschijnlijk voor gezorgd heeft - met haar opdracht aan Rietveld en hun innige samenwerking - dat meubelmaker Rietveld een architect werd, en wat voor een. Het duo wilde meer openheid op het gebied van vormgeving en kunst en bereikbaarheid voor velen door kunst, meubels en huizen in serie te vervaardigen en daardoor dichtbij het volk te brengen. Dit aspect, de ivoren toren slecten, en verbindingen maken met kunst-

zorg-educatie-voorming kenmerkt ook mijn werk en de aanpak van IBB. Daar zit de link die Edwin Jacobs ook bevroede. Dus de outlook is diametraal anders (barok in plaats van minimalistisch), maar in de inhoudelijke kern zitten de overeenkomsten.“

Hoewel zijn affiniteit eerder bij ontwikkelingen als expressie-onisme, dada en surrealisme ligt heeft Bade voor het werk van De Stijlgroepleden door zijn verdieping in het Van Doesburghuis meer waardering gekregen. „Zij waren zeker zo betrokken“, vindt hij.

Bade's Liefdesklus

De vondst dat het ontwerpen en bouwen van het RSH een liefdesklus was van Gerrit Rietveld en Truus Schroder is door David Bade tot algemeen thema gemaakt van zijn 'community-project', dat zoals hierboven al geschreven, in de werkplaats van het museum gestalte krijgt. De bezoekers aan de Rietveldtentoonstelling worden door hem uitgenodigd om vorm te geven aan hun eigen liefdesklus en zo een bijdrage te leveren aan het nieuwe kunstwerk, dat als raamwerk uit drie wanden van het eigenlijke RSH bestaat, maar dan op een schaal van 1:2,5. Maar ook mbo-scholen, studenten van de kunstacademie en oud-leerlingen van IBB hebben, met het IBB-team, aan dit 'gesamkunstwerk' hun steentje bijgedragen. Willy van Ierland, een ambulante cliënt van de Capriëlskniek is zes weken aanwezig geweest in Utrecht met de bezoekers te begeleiden en om zelf ook een liefdesklus - het maken van portretten van Rietveld en Schroder - te verrichten. Het gemeenschapsproject is door het

museum aangekocht. „Hieruit blijkt wel dat dit museum openstaat voor een dergelijk proces en de tamelijk veranderende attitude en omgang met het werk in mijn oeuvre“, schrijft David Bade mij. Vanaf begin maart tot 11 juni is Bade's Liefdesklus in uitvoering geweest. Het is nog niet bekend waar het werk uiteindelijk opgesteld gaat worden, maar Bade's Liefdesklus wordt een tweede Utrechtse wonder, dat goed gedocumenteerd en geconserveerd, de tijden gaat trotseren. Een groot aantal schetsen en tekeningen en vijf schilderijen heeft Bade in het atelier van het Van Doesburghuis gemaakt. Bade-aan-titels als 'Dat is een mooi stel hoor...', met portretten van het Nederlands elftal uit 1988,

tal van Zigzag-stoelen en Truus Schroder bij de Rietveldtrap uit Stroomzigt, out of the box komend en 'Zien en wederzien toepassen' met Rietveld en Doesburg in militair uniform op wie Mondriaan toeziet. In 'Nog geen titel' vrolijk Bade de straat voor het RSH op met een liggende vrouw. Bade merkt hierbij op: „Het werk ontstond uit mijn gedachte: wat is De Stijl toch seksloos en niet warm, terwijl ze er wel sociale maatschappelijke visies op na haats. Zo verleekerd of voldaan bevredigd ligt deze dame voor het Rietveld Schroderhuis. Haar wimpers corresponderen met het typisch knotwilgachtige boompje dat voor het huis staat en fijn contrasteert met de strakheid.“ De

schetsen, tekeningen en schilderijen maakten deel uit van de happening in de werkplaats. Kinderen peuterden aan laag opgehangen tekeningen en in menig geval leek het of een goed opgeleide bezoeker zijn kunstwerk op de muur had gehangen in plaats van op Bade's Liefdesklus. Bade heeft zichzelf goed aan de tegels gehouden. De strakheid van De Stijl is in dit gelegenheidswerk zeer zeker aanwezig en de primaire kleuren geel, blauw en rood zijn dat eveneens. Trouwens: de kleur geel is zijn expressiemiddel bij uitstek. De opdracht van het CMU is door Bade doelgericht, consciëntieus en begrijpelijk uitgewerkt. Een feest voor geest en oog. Pabien, David.

De eerste stoelen van Gerrit Rietveld. FOTO JAN GULMANS

'Nog geen titel', schets, 2017, David Bade. FOTO DAVID BADE

'Zien en wederzien toepassen', schets, 2017, David Bade. FOTO DAVID BADE